

Inflaciija: atējo ar praeina ?

Kas yra infliacija ?

Inflacijos skaičiavimai

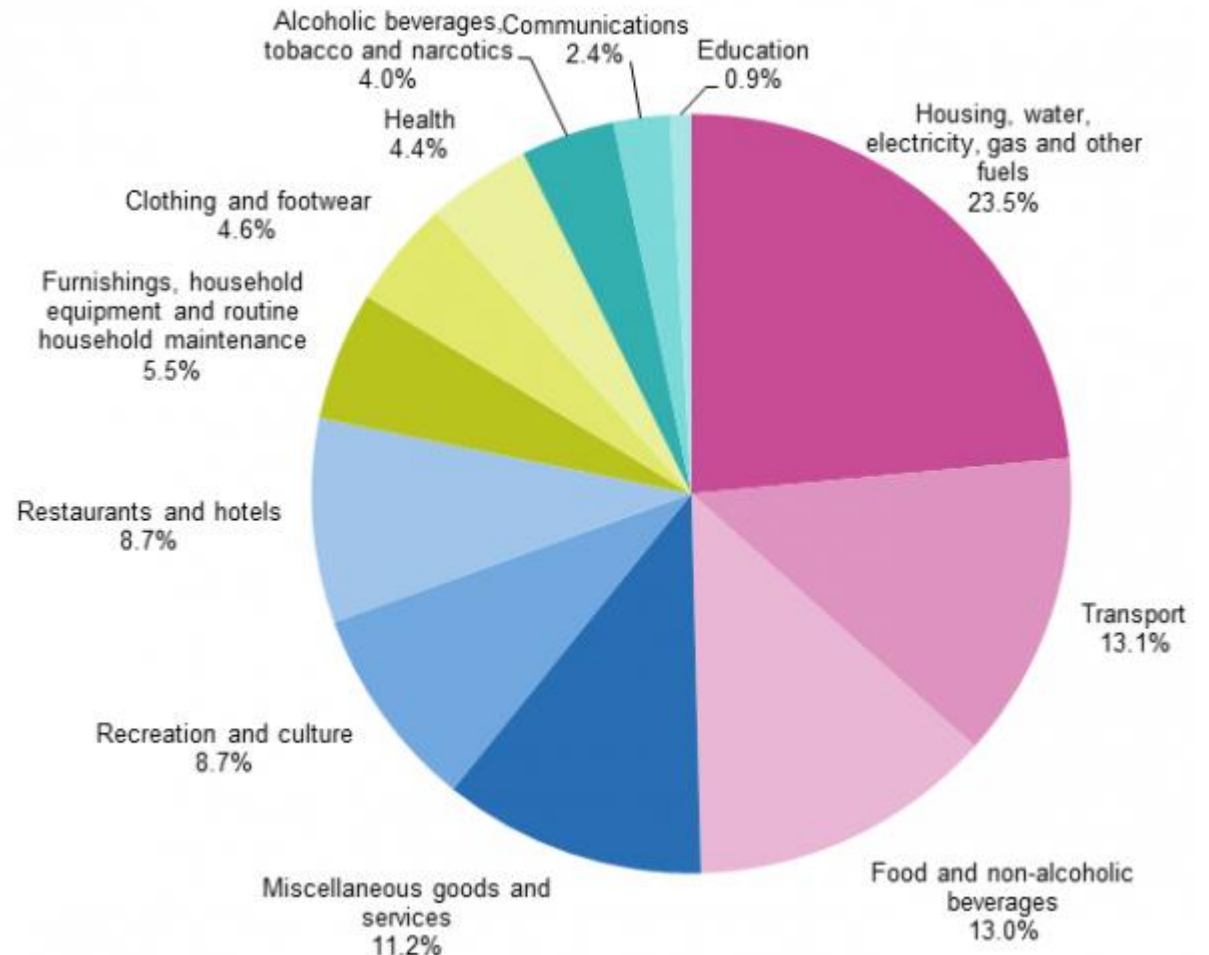
Inflacija vadiname kainų pokytį per tam tikrą laikotarpį. Egzistuoja kelios infliacijos rūšys: būsto, vartojimo, investicinio turto. Medijose dažniausiai kalbama būtent apie vartojimo infliaciją.

Ši skaičiuojama imant statistikos departamento (arba kitos už skaičiavimą atsakingos institucijos) nustatytą prekių bei paslaugų krepšelį bei matuojant šio pokyčius per laikotarpį. Pavyzdžiui per mėnesį, ketvirtį, metus. Toks skaičiavimas leidžia lyginti, kiek ir kaip keitėsi pragyvenimo kaina vidutiniam asmeniui.

Su vartojimo infliacijos skaičiavimu susijusios įvairios problemos: sunku nustatyti, kiek kokiems produktams pinigų skiria vidutinis žmogus. Jei jūsų pajamos yra 800 eurų, jūsų vartojimo krepšelio didelę dalį sudarys išlaidos būstui. Jei uždirbate 8 000 eurų, tuomet būstui išleisite žymiai mažesnę dalį savo pajamų. Todėl ir infliaciją jausite visai kitaip.

Vidutiniu atveju vartojimo infliacijai didžiausią įtaką darys maisto produktų, būsto išlaidų, energetikos kainos. Būtent šios kategorijos sudaro didžiausią dalį vidutinio žmogaus vartojimo krepšelio.

Vidutinio Europos namų ūkio išlaidų pasiskirstymas

Auganti infliacija

2021 II ketvirtis

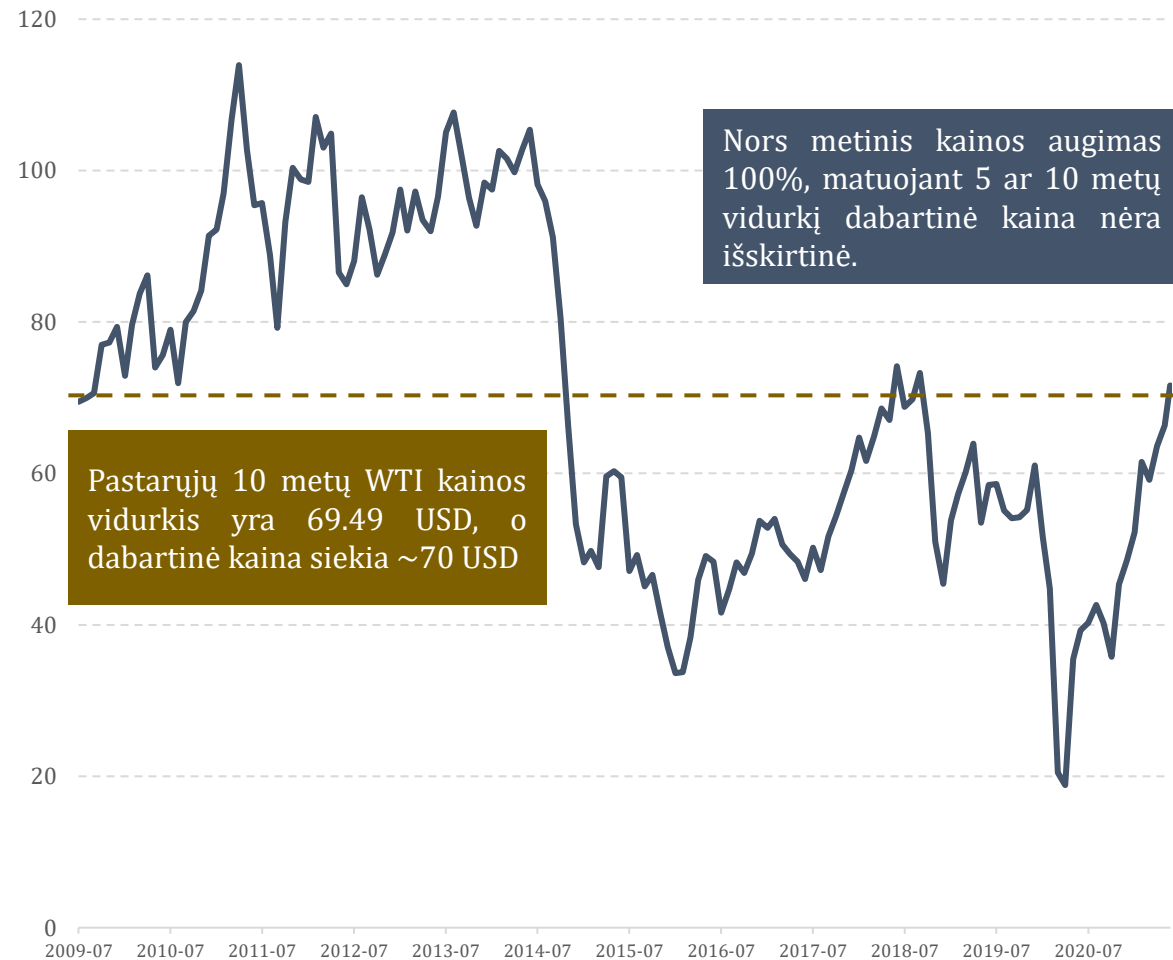
Gegužės-birželio mėnesiais vis daugiau kalbama apie sugrįžtančią infliaciją. Birželį paskelbti skaičiai visame pasaulyje, o ypač JAV, yra didžiausi per daugelį metų. Ką tai reiškia?

Kol kas daug nereiškia. Didele dalimi išaugusi infliacija buvo paskatinta to, ką ekonomistai vadina bazės efektu. Kalbant paprastai, bazė, su kuria lyginama šiandieninės kainos, prieš metus buvo labai žema. Dėl COVID pirmosios bangos pernai krito visko kainos. Nafta nuvažiavo į minusą, būsto rinka sustojo, automobilių pardavimai krito iki nulio, restoranai, viešbučiai užsidarė, turizmo sektorius sustojo. Todėl visos išlaidų kategorijos 2020 II ketvirtį buvo smarkiai sumažėjusios.

Jei 2019 birželį WTI nafta kainavo 55 USD, tai 2020 birželį kaina siekė vos 35 USD. Šiandien nafta sukasi apie 70 USD. Lyginant su 2020 metų tuo pačiu laikotarpiu, turime 100% infliaciją! Tačiau palyginus su normaliais laikais, naftos kainos pokytis nėra toks didelis. Tiksliau, pakankamai įprastas ir normalus šiai rinkai.

Todėl šiandien metinę infliaciją matuoti beprasmiška. Žymiai racionaliau lyginti šiandienos kainas su 2019 metų kainomis arba ilgesnio laiko kainų vidurkiais. Kitaip skaičiavimai bus beprasmiai.

Dešimties metų WTI naftos kaina (USD)

Infliacijos lūkesčiai

Pereinamoji ar ilgalaikė ?

Tarp ekonomistų šiuo metu vyksta diskusijos, ar stebima infliacija yra **pereinamoji** ar **ilgalaikė**.

Pereinamoji infliacija būna nulemta šoko (pvz. pandemijos). Šoko sukelti veiksniai trumpuoju laikotarpiu iškreipia kainas arba jų skaičiavimą. Dėl šoko kelis ketvirčius iš eilės infliacija gali būti labai aukšta/žema.

Ilgalaikė infliacija yra paremta pajamų didėjimu bei lūkesčiais. Jei žmonės uždirba vis daugiau pinigų ir tiki, kad ateityje jų atlyginimai toliau kils, tuomet visi išleidžia vis daugiau – kitaip sakant didina paklausą. Augant paklausai, auga ir prekių bei paslaugų kainos.

Kartais ilgalaikiai infliacijai nereikia net atlyginimų didėjimo: užtenka, jog žmonės tiki, kad pinigai nuvertės, todėl pradedamos leisti visos santaupos, kas taip pat didina paklausą, tad ir kainas.

Kol kas faktiškai stebime tik **pereinamąją** infliaciją. Tačiau ji bet kuriuo metu gali virsti į **ilgalaikę**. Viskas priklauso nuo to, kaip greit atsigaus pasaulio ekonomika ir kiek pagrindo žmonės turės tikėtis, kad pinigai nuvertės. Susiformavus atitinkamiems lūkesčiams, infliacijos procesai pradės sukintis bei maitinti save (pinigams nuvertėjant labiau tikėsimės, kad pinigai nuvertės dar labiau ir t.t.).

Lūkesčiai dėl vidutinės infliacijos po 5 metų JAV (%)

Grafikas atvaizduoja, kokios infliacijos tikimasi JAV už 5 metų. Toks matavimas yra įprastas, norint nustatyti ilgalaikius infliacijos lūkesčius. Kol kas šie lūkesčiai nėra ypatingai aukšti ir siekia vos daugiau nei 2% (panašūs į 2016-2018 lūkesčius). Todėl kalbėti apie ilgalaikės infliacijos grįžimą dar ankstoka.

O pinigų kiekis ?

Pinigų kiekis didinamas jau daug metų

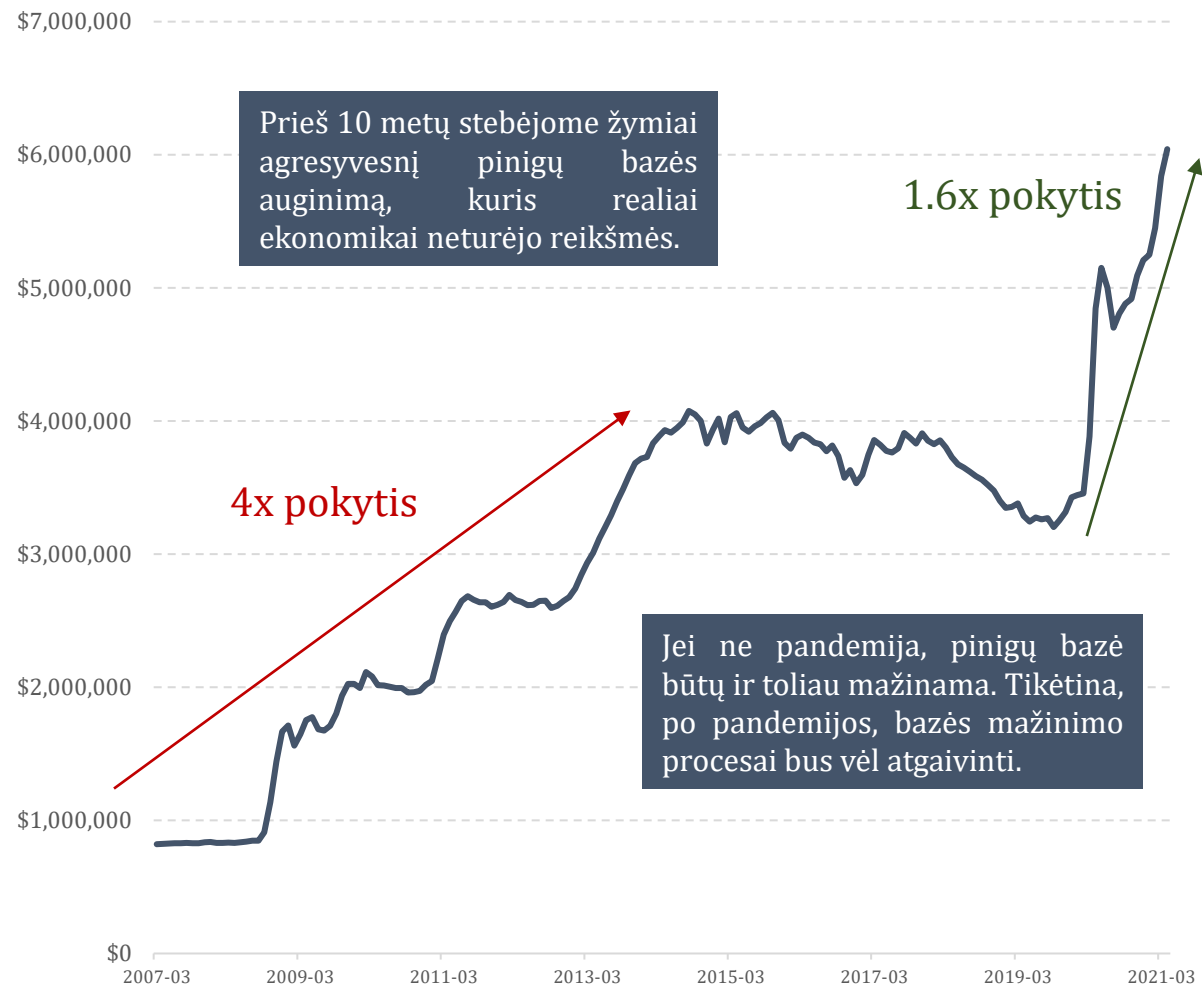
Dažnai infliacijos kontekste kalbama apie pinigų kiekį. Teigiama, kad naujai į rinką centrinių bankų paleisti pinigai jau cirkuliacijoje esančius pinigus padarys beverčiais.

Tačiau pinigų bazės buvo smarkiai didinamos ir po 2008/09 metų krizės. Gerokai smarkiau, nei per 2020. Nepaisant to, kad pinigų kiekis pasaulyje 2009-2014 metais buvo padidintas daugiau nei keturis kartus, visą dešimtmetį gyvename nulinių palūkanų ir nulinės infliacijos aplinkoje, nes nauji pinigai nepasiekė realios ekonomikos.

Pinigų bazės didinimas tiesioginę įtaką vartojimo prekių bei paslaugų kainoms gali turėti tik tada, kai nauji pinigai patenka į realią ekonomiką. Jei naujai sukurti pinigai užstringa bankų rezervuose, keliauja į turtingiausių kišenes arba yra įšaldomi finansų rinkose, vartojimo infliacijos tikėtis neverta.

Tad ir per 2020 metus stebėta skatinančioji monetarinė politika nebūtinai reikš pinigų masės realioje ekonomikoje didėjimą. Gali būti, jog pinigai užsiliks finansų sistemoje, dėl ko didės investicinio turto kainos. Tuo tarpu vartojimo prekių kainos beveik nesikeis.

JAV pinigų bazės pokyčiai (mln. USD)

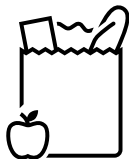
Infliacija yra sudėtinga

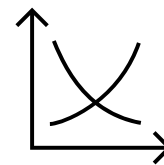
Infliacija nėra vienas gerai apibrėžtas skaičius. Infliacija visiems yra skirtinga, gali būti matuojama daugeliui dalykų. Dažniausiai kalbama apie vartojimo infliaciją, kuri jau gerus dešimt metų sukasi aplink nulį. Kol kas tikėtis, kad ilgalaikės tendencijos keisis, gerokai per anksti. Šiuo metu stebimi ir visuomenei pateikiami skaičiai, dėl COVID-19 sukulto didelio neigiamo šoko 2020 metais, nėra itin prasmingi. Reikia vertinti žymiai ilgesnį laikotarpį.

Nėra aišku, ar šiandien stebima infliacija bus pereinamoji, tai yra dings po kelių ketvirčių, ar ilgalaikė. Nors pagrindo galvoti, kad infliacija grįžo ilgam rasti tikrai galima, tačiau šiuo metu duomenų tokiai hipotezei paremti nėra daug. Tikrai egzistuoja tikimybė, jog pandemija užbaigs nulinės infliacijos dešimtmetį. Bet, remiantis turima informacija, visiškai realu, jog ilgalaikės infliacijos lūkesčiai nesusiformuos, tad greit grįšime į nulinės infliacijos pasaulį.

Pinigų masės didėjimas teoriškai gali lemti augančią infliaciją. Tačiau tik tuo atveju, jei naujai sukurti pinigai tolygiai pasiskirsto visiems gyventojams ir keliauja į realių prekių bei paslaugų vartojimą. Nuo 2009 iki 2015 metų vykdytas pinigų masės didinimas tokio efekto nedavė. Nauji pinigai keliavo į investicinį bei finansinį turtą, bankų rezervus centriniuose bankuose. Dėl ko, nuo 2010 iki 2020, sparčiau nei istoriškai įprasta brango investicinis turtas.

Infliacija priklauso nuo lūkesčių ir vartojimo pasirinkimų. Tam, kad kažkas brangtų, to kažko paklausa privalo didėti. Paklausa didėja tik tada, kai žmonės renkasi vartoti daugiau to objekto. Jei norime vartoti daugiau, turime arba leisti savo santaupas, arba uždirbti daugiau pinigų, arba skolintis. Todėl ilgalaikiai inflacijai būtinas vienas iš šių veiksnių: nuolatinis atlyginimų augimas, pastovus santaupų mažėjimas, spartus kredito ekonomikoje didėjimas.

Atskleidimas

Šis prezentacija (toliau – Prezentacija) parengta informacijos, turimos šios Prezentacijos paskelbimo dieną, pagrindu. Jeigu aiškiai nenurodyta ir kontekstas nereikalauja kitaip, Prezentacijoje pateikta informacija turi būti suprantama kaip atitinkanti faktines aplinkybes Prezentacijos paskelbimo dieną, tačiau nebūtinai po Prezentacijos paskelbimo.

Ši Prezentacija nėra ir neturi būti laikoma rekomendacija pirkti ar parduoti finansines priemones ar paslaugas. Priimdami sprendimą sudaryti bet kokias finansinių priemonių, vertybinių popierių, finansinių paslaugų pirkimo ir/ar pardavimo sutartis, investuotojai privalo vadovautis savo žiniomis, patirtimi ir visomis su konkrečiomis investicijomis susijusiomis rizikomis. Prezentacijos turinys negali būti suprantamas kaip patarimas investicijų, teisės ar mokesčių klausimais. Siekdamas visapusiškai suvokti su investicijomis į vertybinius popierius susijusius privalumus bei rizikas, kiekvienas esamas ar potencialus investuotojas turėtų kreiptis į savo finansų, teisės, verslo ar mokesčių konsultantus.

Šioje Prezentacijoje yra teiginių būsimuoju laiku, kurie grindžiami autoriaus subjektyvia nuomone, lūkesčiais bei prognozėmis dėl ateities įvykių ir finansinių tendencijų, galimai turėsiančių įtakos finansų rinkoms. Teiginiai būsimuoju laiku apima informaciją apie galimus ar numanomas įmonių veiklos bei finansinius rezultatus, investicijų strategiją, sutartinius santykius, geopolitinę ir makroekonominę situaciją, investavimo sąlygas, būsimą reguliavimo poveikį ir kitą informaciją. Teiginiai būsimuoju laiku yra paremti informacija, turima šios Prezentacijos paskelbimo dieną. Autorius įsipareigoja viešai patikslinti ar pakeisti šiuos teiginius tik tiek, kiek tai yra reikalaujama pagal įstatymus.

Ši Prezentacija ir/ar kita medžiaga, įskaitant visą reklaminę medžiagą, kurią parengia autorius, negali būti platinama ar skelbiama viešai. Jei dalinsitės šia informacija ir/ar Prezentacija su trečiaisiais asmenimis, tiek pats faktas, tiek galimos jo pasekmės bus Jūsų asmeninė atsakomybė.